

установ та інституцій, які беруть участь у боротьбі з пандемією COVID-19 та публічне управління ресурсами, у тому числі ситуативними, адекватними обставинами і динаміці перебігу епідеміологічної загрози. Пандемія COVID-19 виявила недостатню підготовленість системи охорони здоров'я більшості країн, у тому числі і України до реагування на епідеміологічні загрози.

З'ясовано, що ефективна державна гуманітарна політика має стати ключовим центром для інтеграції необхідної інформації й довгострокової стратегії боротьби з COVID-19. З самого початку пандемії не існувало інституції, що об'єднує експертів, відповідальних за формування державної політики протидії пандемії та розробку ключових рекомендацій. Пандемія COVID-19 є формою надзвичайного стану, яка, як і збройний конфлікт, виявляє всі недоліки та недосконалість в організації та виконанні завдань, які входять до завдань публічного управління. Методичні рекомендації, сформульовані по вертикалі та передані для впровадження оперативним підрозділам гарантують широке використання на практиці найбільш ефективних методів боротьби з пандемією COVID-19. Відсутність такого виду практики, що стосується методів діагностики та лікування, виявили значну диспропорцію у галузі медичної допомоги і оцінюються, зокрема, в кількості смертності хворих на COVID-19.

Обґрунтовано, що реформування системи охорони здоров'я в Україні є необхідним, оскільки були недооцінені масштаби сучасних епідемій. Пандемія COVID-19 виявила слабкість інституцій, пов'язаних з протиепідемічним захистом, не вистачало людських ресурсів, належної організації та системного публічного управління. Спостерігається дефіцит у побудові та поширенні сучасних управлінських моделей, присвячених потребам громадського здоров'я. Рекомендації незалежних експертів і науковців, представників закладів вищої освіти та науково-дослідних інститутів мають стати системним елементом функціонування держави в умовах пандемії COVID-19. Визначені на їх основі знання підвищать раціональність прийнятих рішень та результативність й ефективність діяльності оптимізуючи при цьому використання залучених ресурсів.

Ключові слова: органи публічної влади, пандемія COVID-19, епідеміологічні загрози, державна гуманітарна політика, впливи, сучасний етап, збереження громадського здоров'я.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У період такої суспільної небезпеки, як пандемія COVID-19, соціальна довіра, а також відкритість до діалогу є основою публічного управління, джерелами епідеміологічної кризи є як випадкові фактори, технічні проблеми, людські помилки, так і обмежена ефективність органів публічної влади у реагуванні на загрози. Ефективна комунікація у кризовій ситуації має бути особливо добре спланована, заснована на найкращих експертних знаннях, послідовна, дієва. Інакше неможливість передбачити масштаби потенційної шкоди, завданої майбутніми епідеміологічними загрозами щоразу посилюватиме тенденцію до применшення їх значення, знижуючи ефективність органів публічної влади [9]. Успіх боротьби з пандемією COVID-19, як і більшість у публічному управлінні, залежить від якості комунікації, інформаційного потоку між підрозділами та службами, які координують надання допомоги.

Меседж, адресований громадськості щодо рекомендацій стосовно застосування принципів, котрі покращують потенціал громадського здоров'я, має бути належним чином збалансованим як за змістом повідомлення, так і за його формою. Своєчасним рішенням видається системна координація протиепідемічної діяльності, завданням якої буде збір інформації про локальні матеріальні потреби та фінансування цільових закупівель для підрозділів, які беруть участь на сучасному етапі боротьби з пандеміями. Найбільш бажаним є сценарій, за яким обмежені ресурси нових технологій мають цілеспрямовано спрямовуватись у сфері ключового значення для її функціонування, щоб навіть за наявності інвестиційних бар'єрів, які важко подолати особливо за короткий час, цілі та переваги, що стоять за ними, були досягнутими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До цього часу не існувало галузевих аналізів, які дозволяють достовірно описати ризики інфікування з місцем проживання, професією, соціальним

становищем та низкою інших факторів, котрі описують повсякденну поведінку громадян, які захворіли на COVID-19, і є відправною точкою для формування прогнозів стосовно шляхів і методів покращення протиепідемічного захисту [7]. Відсутність подібного типу знань та досвіду суттєво обмежує ефективність публічного управління надзвичайними ситуаціями у період епідеміологічних загроз. Дослідження періоду пандемії COVID-19 повинні аналізувати ризики та проблеми і встановлювати відповідні завдання, адже дані питання стосуються життя громадян та безпеки суспільства.

Багатогранність управлінських рішень у соціальній та гуманітарній політиці у своїх наукових розробках досліджували: В. Авер'янов, В. Бакуменко, А. Балашов, А. Дегтярь, С. Домбровська, Н. Калашник, І. Лопушинський, І. Парубчак, П. Петровський, В. Садковий, В. Стрельцов, І. Семенець-Орлова, О. Худоба. Найбільш повне усвідомлення наслідків пандемії COVID-19 є важливим кроком до формування стабільності держав і громадянського суспільства. До переліку завдань має входити координація проектів, пов'язаних із підготовкою та виконанням санітарних рекомендацій щодо протиепідемічних заходів, адресованих населенню, у таких ситуаціях наявність чіткого комплексу завдань, спрямованих на досягнення намічених цілей, є основою безпеки держави та суспільства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою та основними завданнями даного дослідження є обґрунтування трансформації державної гуманітарної політики щодо збереження та розвитку громадського здоров'я органами публічної влади на сучасному етапі пандемічних впливів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи події та обставини, з якими мали і маємо справу майже щодня у медіапросторі, особливо у соціальних мережах у зв'язку з впровадженням національної програми вакцинації, ключовою компетенцією держави є потреба мати стратегію боротьби з різними видами дезінформації. В першу чергу як неправдивої інформації, яка навмисно подається з метою дестабілізувати державу так і помилкової інформації, що є результатом неосвіченості та

підтримки ініціатив, що спрямовані на постійне підвищення рівня цифрових компетенцій суспільства [1]. Не кожне публічно висловлене заперечення має своє джерело в ретельному аналізі фактів і наукових доказах. Опір, з яким ми найчастіше зустрічаємося при впровадженні сучасних, проривних методів лікування, безпосередньо впливає з того, що в таких ситуаціях ми маємо справу не лише з фактором здорового глузду.

Ефективне впровадження мобільних технологій, пов'язаних із сучасними ІТ-рішеннями, у боротьбі з COVID-19 на сьогодні є не лише стандартом, а й необхідністю дій, що сприяють зниженню кількості інфікованих. Лише при перевищенні певного критичного рівня розвитку інформаційних технологій, а також при їх широкому застосуванні, про значну частку цих рішень у суспільстві приймається рішення щодо боротьби з пандемією [22]. Сподівання щодо підвищення безпеки та ефективності боротьби з пандемією COVID-19 можна пов'язувати з розробкою відповідних програм, які як мобільне рішення мають допомогти безпечно подолати найбільш обтяжливі обмеження щодо функціонування в громадському просторі.

Завдяки цифровізації процесів виявлення хворих та тих, хто з ними безпосередньо контактує, їх рання ізоляція дозволяє ефективно гальмувати поширення SARS-CoV-2. Отримані таким чином знання, підкріплені інструментами соціальних мереж, виявлення зв'язків і взаємозв'язків у структурі популяції груп ризику, можуть бути використані в побудові ефективної моделі профілактики [6]. Спалахи пандемії COVID-19 свідчать про те, що такий метод захисту, який застосовувався до працівників, зайнятих на робочих місцях, у лікарнях, школах і дитячих садках, військових частинах, будинках-інтернатах, будинках соціального захисту є рішенням, яке може реально обмежити загрозу пандемії. Поєднання знань про середовища з найвищим ризиком зараження, використовуючи ІТ-інструменти включають один з найбільш ефективних методів зниження пандемії COVID-19.

Меседжі про діючі обмеження за допомогою різноманітних засобів та інструментів інформаційних технологій, раціональне

обґрунтування їх значущості та умов, які необхідно виконати для зняття є найважливішими передумовами для формування соціальної мотивації та довіри під час пандемії COVID-19 [5]. Емоції на практиці важко обговорювати і перевіряти фактами, але ними можна ефективно маніпулювати, особливо якщо для цього є все більше і більше технологічних засобів і практик. Про це варто пам'ятати в умовах перманентних епідеміологічних загроз, непрямою ціною яких, опосередковано, може стати громадське здоров'я. Найбільш доцільним у протидії наслідкам комунікаційних криз, з якими ми мали справу, слід розглядати увагу на зусилля органів публічної влади на суперечності неправдивим чуткам, що захищає користувачів соціальних мереж від їх впливу.

Для досягнення цього важливо відстежувати соціальні медіа, щоб виявляти і готувати відповіді на повідомлення, які є фальшивими та набувають популярності в Інтернеті та проводити системні дослідження відповідей на поточну дезінформацію для виявлення нових помилкових уявлень. Необхідно інформувати членів інтернет-спільнот щодо поширення правдивої інформації, зміцнення позитивних соціальних норм, надання можливості інформувати експертів із соціальних комунікацій на етапі формулювання повідомлень [3]. Відчуття безпеки вакцинованих найбільше переконують громадян зробити щеплення, на практиці це означає, що одним із ключових орієнтирів для кампанії з пропаганди вакцинації має бути група вакцинованих людей, до яких має бути спрямована перевірена, доказова інформація щодо вакцинації.

Дослідження ефективності програм вакцинації вказують на те, що оптимальний метод просування ідеї широкого поширення щеплень у суспільство це оптимальний підхід. Те саме стосується тих випадків, коли виявляється майже неможливим отримати звільнення від вакцинації, навіть у випадку релігійних переконань. За цих умов реакція на цілеспрямований адміністративний примус буде симетричною за силою та масштабом, спільними, рішучими установками та соціальною поведінкою, спрямованими на повну дискредитацію ідеї вакцинації. Не менш цікаві висновки дають дослідження, спрямовані на пошук середовища, яке найбільш

ефективно сприятиме вакцинації [25]. Виявляється, що найвпливовішою експертною групою суспільства, чия думка з цього приводу неодмінно є очікуваною – це клініцисти лікарі, які щодня рекомендують вакцинацію.

У політичній сфері повинна існувати прихильність до вироблення справедливих рішень, щоб національні та глобальні цілі доповнювали одна одну. У соціальній сфері індивідуальні зусилля щодо захисту від вірусу не будуть успішними, якщо їх ігнорують інші, існує потреба більше, ніж раніше, піклуватися про неблагополучні групи та групи меншин, яким загрожує соціальне відчуження. Реакція суспільства на участь у програмі вакцинації, а також підхід до дотримання введених державою протиепідемічних обмежень має призвести до осмислення, а потім безпосередньо до корекції практики в сторону збільшення ролі та значення довіри в утвердженні соціального капіталу, який є основою економічного розвитку та консолідації суспільства навколо намірів, які життєво важливі для держави.

Низка можливостей загальнодержавної системи охорони здоров'я була сильно обмежена, частково втрачено в ході широкомасштабної політики економізації ринку охорони здоров'я, позбавленої належної перспективи безпеки здоров'я громадян. Незважаючи на відомі обмеження, у тому числі загальне усвідомлення слабких сторін суспільного сегмента часто не було вжито жодних заходів для покращення системи, адекватним обставинам, у тому числі поточним потребам, і всупереч розпочатим, у цьому напрямку заходам [23]. Реформування в системі охорони здоров'я, як процесі, є безперервним явищем, яке є прямим результатом конкретних умов та обставин, у яких вона функціонує щодня (рис. 1). Головною метою системної трансформації є окреслити державою зону спеціального регулювання у сфері стаціонарного лікування, яка впливає на безпеку громадян.

У випадку загальнодоступних послуг з локальним асортиментом, необхідно передбачити ринкові механізми з одночасним системним просуванням практик моніторингу та оцінки якості та безпеки пацієнтів.

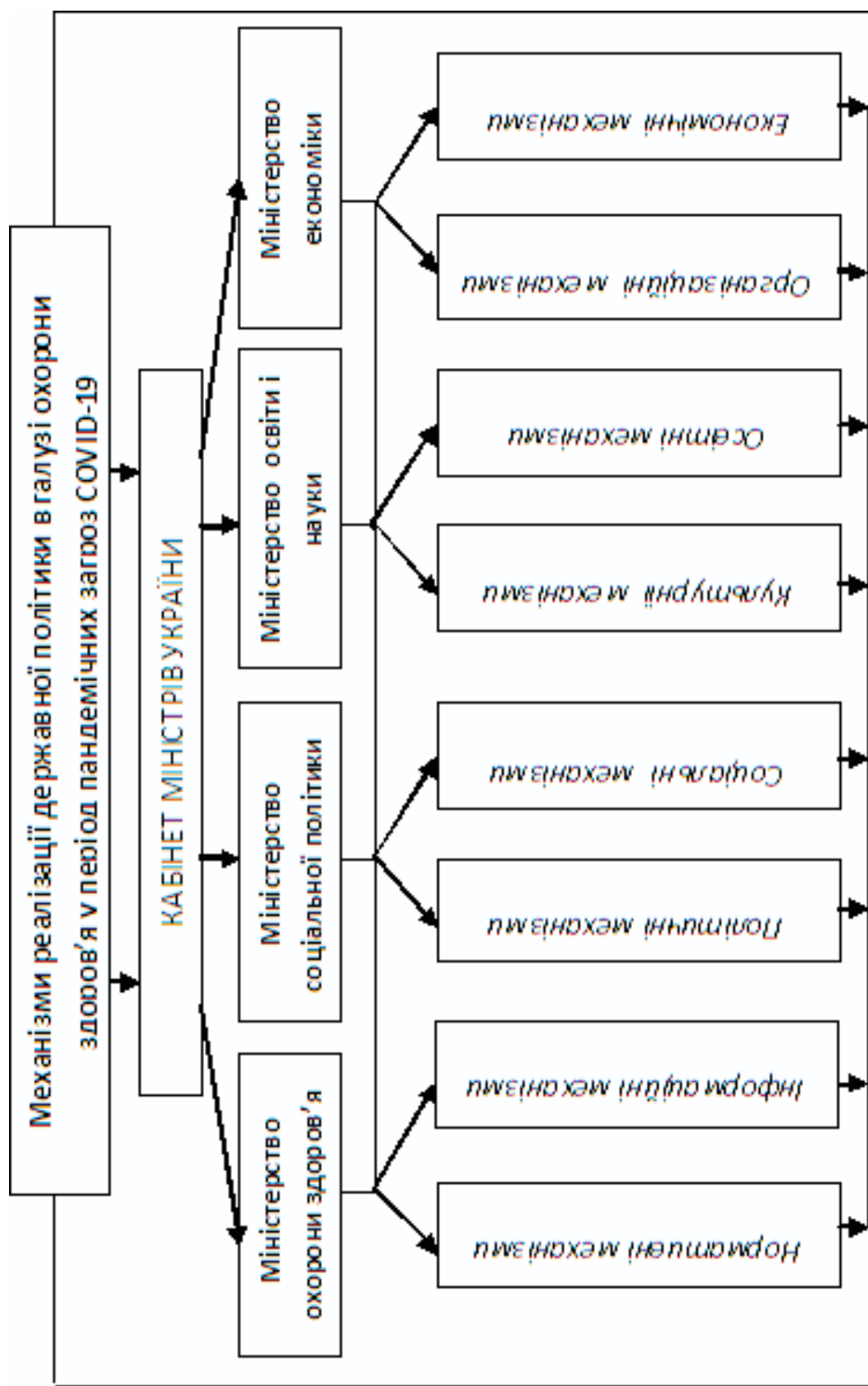

Рис. 1. Механізми реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я у період пандемічних загроз COVID-19 в Україні [25]

Проте, успіх будь-якої реформи безпосередньо залежить від раннього відновлення відповідного паритету у способі фінансування основних статей витрат, відновлення умов для застосування чітких і зрозумілих правил управління у закладах охорони здоров'я та реорганізація ринку праці з відбудовою сьогодні порушених відносин між медичними працівниками та роботодавцями [19]. Відсутність цих змін у контексті подальших фінансових трансфертів, передбачених планом збільшення видатків на охорону здоров'я, буде не лише причиною їх неефективного використання, а й сприятиме загостренню нинішніх труднощів.

Повне використання потенціалу системних блоків, особливо тих, що використовують державне фінансування, профільне управління ресурсами, делегованими для боротьби з пандемією, а також впровадження мобільних технологій, пов'язаних із сучасними ІТ-рішеннями, є базовими елементами стратегії. У період, що передував спалаху пандемії COVID-19, відбулася динамічна приватизація охорони здоров'я разом із запровадженням бізнес-методів управління медичними закладами, що призвело до високого масштабу скорочення будь-яких резервів, котрі збільшують поточні експлуатаційні витрати. Цей приклад наочно показує, що добре організована система охорони здоров'я готова протистояти пандемії інфекційних захворювань.

Інша група факторів, які в умовах нинішньої епідемії необхідно враховувати як суттєві для ефективності протидії наслідкам кризових подій, що потребують особливого залучення ресурсів системи охорони здоров'я стосується структури та організації громадського здоров'я [21]. Виникнення кризи в будь-якій системі охорони здоров'я потребує координаційних можливостей, забезпечених у формі відповідної інституційної структури, і цей принцип особливо виправданий у випадку децентралізованих систем. Швидкість та адекватність реагування на кризове управління є ключовим елементом реальності перед обличчям майбутніх пандемій. Повернення до «нормальності» після пандемії SARS-CoV-2 може зайняти більше часу, ніж очікувалося донедавна і найближчі роки можуть принести нові загрози від інфекційних захворювань.

Сьогодні потрібне ефективне керівництво та представництво в галузі охорони здоров'я на національному рівні, а також спеціалісти з моделювання систем та науковці. Такою ж мірою ефективним методом зниження смертності внаслідок пандемії є постійне вдосконалення знань і досвіду в діагностиці та лікуванні, аналогічно широкому поширенню найкращих стандартів у цьому відношенні [13]. Сьогодні результати боротьби з пандемією досягнуті, серед іншого, шляхом поширення знань у суспільстві про можливості, які відкриває використання сучасних медичних технологій у лікуванні COVID-19. Органи публічної влади застосовуючи теоретичні напрацювання на практиці, буде набагато точніше приймати рішення, що стосуються стратегії боротьби з пандемією, а також подолання будь-яких майбутніх надзвичайних подій.

Рекомендації щодо умов проведення, у тому числі стосовно щеплень, так само, як щодо кваліфікації загроз, пов'язаних з діагностикою часто безсимптомної інфекції SARS-CoV-2 є одним із найбільш нагальних завдань. Вони безпосередньо залежать від якості збору, обробки та аналізу даних, що характеризують функціонування окремих сфер галузі охорони здоров'я [19]. Це має ключове значення для процесів підтримки прийняття рішень у сфері діяльності, що охоплюють питання громадського здоров'я і тому заслуговують на визнання пріоритетних механізмів у формуванні державної політики охорони здоров'я та національної безпеки держави.

Національний досвід чітко показує, що ключовим елементом, що гарантує ефективність галузі охорони здоров'я, є підтримання ефективності всіх ключових елементів системи. Це стосується як лікарень, так і підрозділів, котрі надають медичні послуги у відкритій системі, кожне з яких в умовах кризової ситуації, що змінюється, потребує визначення кола завдань та відповідальності. Швидкість реагування та усвідомлення напрямку необхідних змін були і, безумовно, будуть ключовими елементами комплексу заходів, спрямованих на ефективну протидію наслідкам епідеміологічних загроз в майбутньому. Вибір стратегії розвитку галузі охорони здоров'я визначається не керівниками лікарень, а насамперед формуванням

державної політики охорони здоров'я в особі міністерства охорони здоров'я, яке, визначаючи цілі, також має визначити модель організації ринку медичних послуг, стратегію розвитку і принципи, які вони мають застосовуватися.

Політика Міністерства охорони здоров'я щодо забезпечення доступності ліків в Україні під час епідеміологічних загроз ґрунтується насамперед на моніторингу за імпортом ліків, який не визначає всі події та обставини, котрі мають прямий чи опосередкований вплив на обмеження доступу до ліків та медичних матеріалів [17]. Зміни, що відбулися у зв'язку з пандемією COVID-19 у способі та умовах світової торгівлі, спричинені, зокрема, порушенням ланцюгів поставок та реіндустріалізацією економіки внаслідок труднощів із забезпеченням внутрішніх потреб одержувачів та обмежень у логістиці, сильно вплинули на здатність України забезпечити ліки та медичні матеріали.

Органи публічної влади, зобов'язані забезпечувати безпеку здоров'я громадян та зобов'язані протидіяти проблемам з доступністю лікарських засобів. Проте, найважливіші наслідки для здоров'я можуть призвести до неефективності терапії, або неоптимального протоколу лікування. Проблеми з доступністю лікарських засобів пов'язані з підвищеним ризиком погіршення соціальної якості життя пацієнтів через відсутність, або затримку доступу до терапії, а також з високим ризиком несприятливих наслідків [2]. Зазначені факти, такі як порядок і спосіб забезпечення потреб національної системи охорони здоров'я необхідним медичним обладнанням та матеріалами, з якими мали справу в перші місяці після оголошення пандемії COVID-19 ВООЗ, чітко стверджують, що полягає у підвищенні доступності національної системи охорони здоров'я до ресурсів, які мають ключове значення з точки зору протидії епідеміологічним загрозам.

Пандемія COVID-19 також показала, що здатність управляти ресурсами та підтримувати ефективність економіки важливіша за просте зберігання ресурсів.

Органи публічної влади не змушені мати всі ресурси, але повинні мати можливість використовувати потенціал суспільства

і комерційний ринок. Держава повинна мати дієві механізми для реального посилення безпеки своїх громадян [10]. До найважливіших дій, враховуючи високу ймовірність подальших пандемічних криз у найближчому майбутньому, слід віднести проведення детального аналізу економічних подій та наслідків, безпосередньо пов'язаних з обмеженнями у функціонуванні територій держави, безпеки та здоров'я населення та проведення заходів, спрямованих на відновлення національного потенціалу в частині, що стосується потреб, що мають критичне значення для безпеки здоров'я населення (рис. 2).

Важливими також є відновлення вітчизняного потенціалу з розробки й виробництва вакцин та забезпечення вітчизняного виробництва ліків, медичного обладнання та матеріалів з точки зору протидії очікуваним наслідкам кризових подій, а також поширенню хворіб цивілізації та їх впливу на громадське здоров'я. У випадках відсутності відповідних компетенцій, виробничих можливостей та високих вхідних бар'єрів для розвитку потужностей рекомендується розпочати процеси диверсифікації замовлень, спеціалізації продукції в рамках міжнародного співробітництва. Необхідно провести підготовку контрактів з українськими підприємцями щодо готовності діяти в умовах пандемічної кризи як у сфері виробництва, так і наданні узгоджених видів послуг.

Згідно з поточними прогнозами, зростання ризику пандемічних криз у найближчі роки потребує розвитку національного потенціалу в сфері виробництва вакцин. Бар'єром є наявність матеріалів, необхідних для програми масової вакцинації, таких як шприци, або стабілізуючі речовини, необхідні для виробництва вакцин [4]. Крім того, часто компанії, які розробили вакцини, не мають необхідних виробничих потужностей для задоволення світового попиту.

Тому найбільш доцільною та адекватною, враховуючи світові потреби в цій сфері, на сьогоднішній день слід вважати діяльність щодо співпраці в рамках партнерських відносин виробників і субпідрядників, що гарантують потік ключових технологій з адекватним представництвом виробничих структур у різних регіонах.

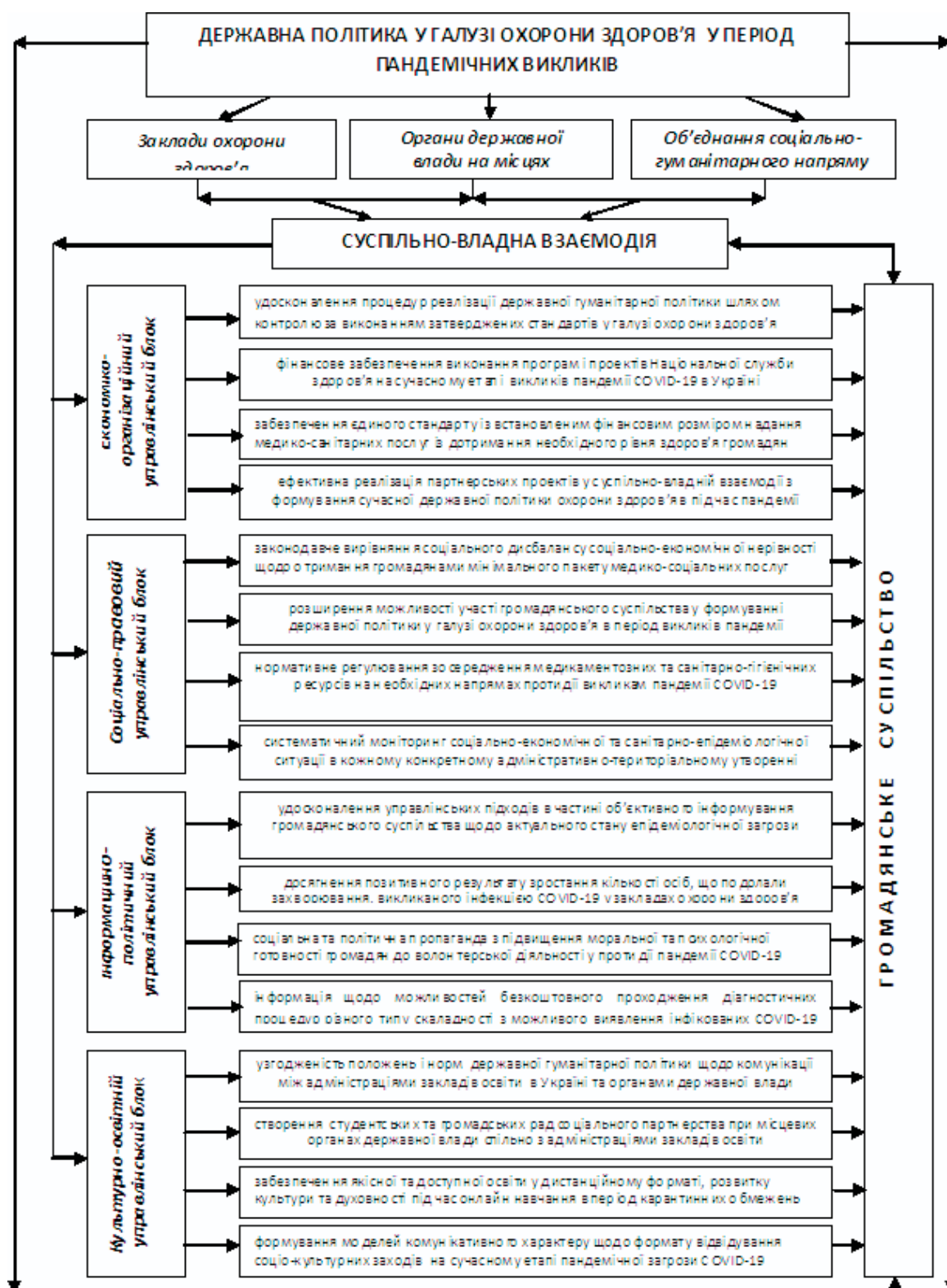

Рис. 2. Модель суспільно-владної взаємодії в державній політиці у галузі охорони здоров'я під час викликів пандемії COVID-19.

Джерело: Модифіковано за Сіренко Р.Р.

Водночас, слід докласти зусиль на національному рівні для розробки української вакцини проти COVID-19, націленої на актуальний етап перебігу пандемії. Беручи до уваги дослідження, що тривають у медичних закладах, необхідно терміново розпочати діяльність, спрямовану на оптимальне використання потенціалу національних центрів досліджень і розробок [8]. Здатність органів публічної влади забезпечити високий рівень стійкості до епідеміологічних загроз, таких як поточна пандемія COVID-19, потребує, крім матеріальних ресурсів, відповідні організаційні структури, процедури, що регулюють їх функціонування та відповідним чином підготовлені фахівці, готові до ефективних дій, котрі обмежують наслідки епідеміологічних загроз в очікуваному місці та часі.

Висновки. Протягом багатьох років, в Україні, людський фактор є найбільш актуальним ресурсом на ринку охорони здоров'я, адже найчастіше безпосередньо вирішують здатність до ефективних дій. Це означає, що кадровий успіх галузі охорони здоров'я, також у частині, що відповідає за протидію наслідкам пандемії COVID-19, залежить від добре організованих та обладнаних робочих місць та правильно спланованої стратегії удосконалення медичних спеціалістів. Тому, необхідно постійно здійснювати цілеспрямовані ініціативи для того, щоб на кожному етапі післядипломної освіти діяльність медичного персоналу удосконалювалася, так як освічений і належним чином мотивований фахівець, який є добре освіченим професіоналом є цінністю, яку очікує держава.

Сьогодні необхідно змінити підхід – від антикризового менеджменту до системного публічного управління в новій реальності, з розширенням сервісів, які можуть контролювати пандемію COVID-19, удосконаленням інформаційних систем та соціальної комунікації. Це пов'язано з відхиленням від рівня громадського здоров'я, як єдиного пріоритету та все більше включенням соціально-гуманітарних завдань. Довгострокові пріоритети необхідні для визначення стратегічних цілей і призначення їм конкретних очікуваних результатів. Шляхом реалізації запланованих реформ у світлі досвіду пандемії COVID-19

It was found that there is a need for guidelines for public authorities and organizational units involved in the fight against the COVID-19 pandemic. It is also important to report, analyze and formulate targeted recommendations for medical institutions involved in the fight against the COVID-19 pandemic and public resource management, including situational, adequate circumstances and the dynamics of the epidemiological threat. The COVID-19 pandemic has shown a lack of preparedness in the health care system of most countries, including Ukraine, to respond to epidemic threats.

It was found that an effective public administration system should be a key hub for integrating the necessary information and a long-term strategy to combat COVID-19. From the beginning of the pandemic, there was no institution that brought together experts responsible for formulating public policy to counter the pandemic and developing key recommendations. The COVID-19 pandemic is a form of state of emergency that, like armed conflict, reveals all the shortcomings and imperfections in the organization and execution of tasks that are part of the tasks of public administration. The guidelines, formulated vertically and submitted for implementation to operational units, guarantee the widespread use in practice of the most effective methods of combating the COVID-19 pandemic. The lack of this type of practice in terms of diagnostic and treatment methods has revealed a significant disparity in the field of health care and is estimated, in particular, in the number of deaths of patients with COVID-19.

It is justified that the reform of the health care system in Ukraine is necessary, as the scale of modern epidemics has been underestimated. The COVID-19 pandemic revealed the weakness of institutions related to anti-epidemic protection, lack of human resources, proper organization and systematic public administration. There has been a shortage of building and disseminating modern management models for public health. The recommendations of independent experts and scientists, representatives of higher education institutions and research institutes should become a systemic element of the functioning of the state in the context of the COVID-19 pandemic. The knowledge determined on their basis increases the rationality of decisions and increases the effectiveness and efficiency of activities, while optimizing the use of resources involved.

Keywords: *public authorities, COVID-19 pandemic, epidemiological threats, state humanitarian policy, influences, current stage, preservation of public health.*

Received: 15.10.21

References

1. Zaiukov, I.V. (2010). Udoskonalennia systemy finansuvannia okhorony zdorov'ia iak vazhlyvyj chynnyk rozvytku trudovoho potentsialu Ukrainy [Improving the health care financing system as an important factor in the development of Ukraine's labor potential]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu -Bulletin of Khmelnytsky National University*, 2 (6), (pp. 46-51) [in Ukrainian].

2. Karantyn v Ukraini. Scho varto znaty? [Quarantine in Ukraine. What is worth knowing?] (n.d.). *petropavlivka.city*. Retrieved from <https://petropavlivka.city/read/card/69856/karantin-v-ukraini-scho-var-to-znati> [in Ukrainian].

3. Komisarenko, S.V. (2020). Poliuvannia vchenykh na koronavirus SARS-COV2, scho vyklykaie COVID-19: naukovi stratehii podolannia pandemii [Hunting scientists for the coronavirus SARS-COV2, which causes COVID-19: scientific strategies to overcome the pandemic]. *Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of the NAS of Ukraine*, 8 [in Ukrainian].

4. Lavrynenko, O.O. (2015). Administratyvno-pravove rehuliuвання profilaktychnoi diial'nosti u sferi okhorony zdorov'ia [Administrative and legal regulation of preventive activities in the field of health care]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

5. Lytvynchuk, L.M. (2017). Doslidzhennia depresyvnnykh epizodiv osib, zaleznykh vid opioidiv [Study of depressive episodes of opioid addicts]. *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Psykholohichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Psychological Sciences Series*, 2 (2), (pp. 171-175) [in Ukrainian].

6. Libanova, E.M., Hladun, O.M., Lisohor, L.S., Tkachenko, L.H. & Kovtun, N.V. (2013). *Vymiriuvannia iakosti zhyttia v Ukraini [Measuring the quality of life]*. Kyiv [in Ukrainian].

7. Lifintsev, O.V. (2015). Pryntsypy zdijsnennia kontroliu u sferi okhorony zdorov'ia [Principles of health control]. *Naukovyj visnyk Khersons'koho*

derzhavnoho universytetu. Seriiia Yurydychni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Legal Sciences Series, 3-2 (1), (pp. 156-159) [in Ukrainian].

8. Lopushyns'kyj, I.P. & Bondareva, L.V. (2021). Mekhanizmy zapobihannia ta protydii poshyrenniu hostroi respiratornoi khvoroby COVID-19 na rehional'nomu rivni (na prykladi Khersons'koi oblasti) [Mechanisms to prevent and counteract the spread of acute respiratory disease COVID-19 at the regional level (on the example of Kherson region)]. *Ekspert: paradyhmy iurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia: elektronne naukove vydannia: zbirnyk – Expert: paradigms of legal sciences and public administration: electronic scientific publication: collection*, 1 (13), (pp. 178-190) [in Ukrainian].

9. Majorov, O.Yu., Khudoshyna, O.V. et. al. (2015). *Otsinka diial'nosti zakladiv okhorony zdorov'ia po standartam akredytatsii [Evaluation of health care activities according to accreditation standards]* [in Ukrainian].

10. Marova, S.F. & Vovk, S.M. (2017). Uchast' pryvatnoho sektoru v kapitali derzhavnykh ustanov okhorony zdorov'ia [Private sector participation in the capital of public health institutions]. *Molodyj vchenyj – Young scientist*, 7, 352-356 [in Ukrainian].

11. Mikhieienko, O.I. (2013). Konkretyzatsiia sutnosti poniattia «zdorov'ia» iak metodolohichne pidhrunttia praktyky ozdorovlennia orhanizmu liudyny [Concretization of the essence of the concept of «health» as a methodological basis for the practice of healing the human body]. *Pedahohyka, psykhohyia y medyko-byolohycheskye problemy fyzycheskoho vospytanyia y sporta – Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*, 2, 42-46 [in Ukrainian].

12. Nadiuk, Z.O. & Seniuk, Yu.I. (2020). Suchasna derzhavna polityka u sferi okhorony zdorov'ia: analiz reformuvannia systemy [Modern public health policy: an analysis of system reform]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, 2, 211-220. Retrieved from http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/34.pdf [in Ukrainian].

13. President of Ukraine. (2016). National Strategy for Physical Activity in Ukraine until 2025 «Physical activity – a healthy lifestyle – a healthy nation», No. 42. www.president.gov.ua. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/> [in Ukrainian].

14. World Health Organization. (2020). Updated strategy to combat COVID-19. www.who.int. Retrieved from <https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novelcoronavirus2019/strategies-plans-and-operations> [in Russian].

15. Pandemiia COVID-19 ta ii naslidky u sferi turyzmu v Ukraini [COVID-19 pandemic and its consequences in the field of tourism in Ukraine]. *www.ntoukraine.org*. Retrieved from <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf> [in Ukrainian].

16. Parubchak, I.O. & Balashov, A.M. (2021). Derzhavne rehuliuвання v systemi nadання posluh z ozdorovlennia ta vidnovlennia zdorov'ia naseleńnia v merezhi rekreatsijno-kurortnykh zakladiv Ukrainy [State regulation in the system of providing services for rehabilitation and restoration of public health in the network of recreational and resort institutions of Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta administruvannia – Public administration*, 21, 68-71 [in Ukrainian].

17. Parubchak, I.O. & Radukh, N.B. (2021). Realizatsiia derzhavnoi polityky u haluzi okhorony zdorov'ia v period vyklykiv pandemii COVID-19 v Ukraini [Implementation of state health policy during the COVID-19 pandemic in Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavrijs'koho natsional'noho universytetu imeni V.I. Vernads'koho. Serii: Derzhavne upravlinnia – Scientific notes of Tavriya National University named after V.I. Vernadsky. Series: Public Administration*, 3, (Vols. 32), (71), (pp. 42-46) [in Ukrainian].

18. Rynhach, N.O. (2009). *Hromads'ke zdorov'ia iak chynnyk natsional'noi bezpeky [Public health as a factor of national security]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

19. Rozhkov, H.S. (2009). Derzhavnyj kontrol' i nahliad v sferi okhorony zdorov'ia [State control and supervision in the field of health care]. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 3, (pp. 1-5) [in Ukrainian].

20. Savchyn, M.V. (2012). Psykhichne ta osobystisne zdorov'ia hromadian iak chynnyk natsional'noi bezpeky [Mental and personal health of citizens as a factor of national security]. *Nauk. visn. L'viv. derzh. un-tu vnutr. sprav. Ser. Psykholohichna – Scientific Bulletin of Lviv. state un-tu vnutr. affairs. Ser. Psychological*, 2, (pp. 142-150) [in Ukrainian].

21. Sytnyk, T.I. (2019). Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi sotsial'no-ekonomichnoi polityky schodo formuvannia hromads'koho zdorov'ia na etapi suspil'nykh transformatsij v Ukraini [Mechanisms for implementing public socio-economic policy on the formation of public health at the stage of social transformation in Ukraine]. *Visnyk natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrainy. Derzhavne upravlinnia – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Governance*, 1 (10). Retrieved from <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13406/1/Cytnyk2019.pdf> [in Ukrainian].

22. Talalaiev, K.O., Kozyshkurt, O.V., & Lebediuk M.M. (2018). Problemni pytannia epidemichnoho protsesu deiakykh sotsial'no nebezpechnykh khvorob v Odes'kij oblasti [Problematic issues of the epidemic process of some socially dangerous diseases in Odessa region]. *Odes'kyj medychnyj zhurnal – Odessa Medical Journal*, 4, (pp. 5-11) [in Ukrainian].

23. Shafrans'kyj, V.V., Slabkyj, H.O., & Kachala, L.O. (2016). Osnovy Yevropejs'koi polityky i stratehiiia dlia XXI st.: stratehichne kerivnytstvo v interesakh zdorov'ia [Fundamentals of European Policy and Strategy for the 21st Century: A Strategic Guide to Health]. *Ekonomika i pravo okhorony zdorov'ia: nauk.-prakt. zhurnyk – Economics and law of health care: scientific-practical. magazine*, 2 (4), (pp. 72-75) [in Ukrainian].

24. Chorny, O., Barzylovych, A., & Bubalo, V. (2020). Mechanisms for Managing Medical Institutions I Times of Crisis. *Systematic Reviews in Pharmacy*, (Vol. 11), 9, (pp. 562-568) [in English].

25. Chorny, O., Iskiv, M., & Zagurska-Antoniuk, V. (2020). Mechanisms for Managing the Health Care System within the Conditions of the Coronavirus pandemic (COVID-19). *Systematic Reviews in Pharmacy*, (Vol. 11), 10, (pp. 258-264) [in English].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Будзин Віра Романівна: Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського: вул. Костюшка, 11; Львів, 79007, Україна.

Vira Budzyn: Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj: 11, Kostyushka Str., Lviv, 79000, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-4250-9695

E-mail: medik@ldufk.edu.ua

Рибчич Іван Євстахійович: Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського: вул. Костюшка, 11; Львів, 79007, Україна.

Ivan Rybchych: Lviv State University of Physical Culture named
after Ivan Boberskyj: 11, Kostiushka Str., Lviv, 79000, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-4578-4705

E-mail: ribchich@gmail.com